

Bytový dům Prostějov 03
 knesl kynčl architekti

Dům s nájemními byty

Novostavba se nachází v blízkosti městského centra, na jedné z historických cest – ulici Žeranovské. Dům má půdorys písmene L a skládá se ze dvou částí: třípodlažní hmota s mírně zapuštěnou vstupní částí definuje uliční frontu, kolmá pětipodlažní hmota orientovaná do klidného vnitrobloku ustupuje od uliční čáry a odlehčuje tak celkové měřítko domu. Obě části sjednocuje fasáda z cementovláknitých desek ve dvojí barevnosti – přírodní a antracitové. Uliční fasáda je členěna horizontálními římsami a pravidelným rastrem oken, dvorní část oživuje rytmická hra velkoryse předsazených balkonů.

Dům byl původně koncipován jako bydlení pro seniory s 26 upravitelnými jednotkami. V průběhu výstavby však investor změnil náplň a dům byl realizován se 14 nájemními byty o velikostech 2+kk a 3+kk, které jsou přístupné ze společné

schodišťové haly s výtahem. Většina bytů má balkon, střecha nad uliční částí slouží jako pobytová terasa bytu ve 4. NP. V přízemí jsou dvě obchodní jednotky s prosklenými výkladci směrem do ulice a zázemí domu. Prostor vnitrobloku byl upraven pro parkování.

V návrhu jsme kladli důraz na řešení vstupních prostor, které jsou sice prostоровě skromné, ale díky použití zrcadlového pohledu vzniká překvapivý optický klam inspirovaný vzpomínkou na pravidelné dětské výlety do Prahy a s nimi spojené návštěvy zrcadlového bludiště na Petříně.

V budoucnu se předpokládá rozšíření bytového domu na sousední parcelu, přičemž oba domy budou provozně i esteticky provázány.

THE HOUSE WITH RENTAL APARTMENTS

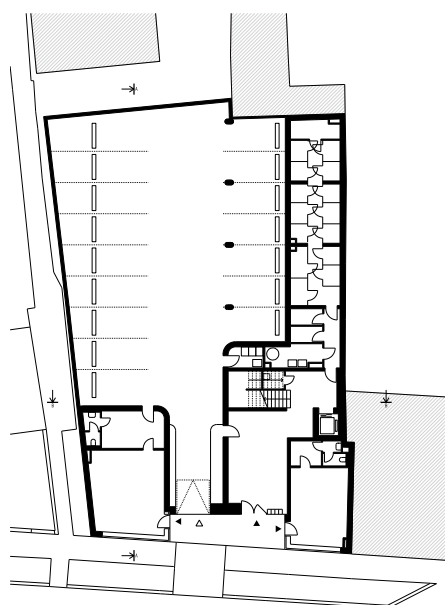
This new building is located near the town centre. Its footprint creates a letter L. The building consists of two parts: the three-floor volume with a slightly sunk entrance part defines the street front; the perpendicular five-floor volume oriented into the quiet courtyard recedes from the street line and so relieves the overall scale of the building. The facade is made of cement fibre boards.

The building offers 14 rental flats of 2 and 3 rooms. Most of the apartments have a balcony. The roof over the street part serves as a terrace for the flat on the 3rd floor. Two shop units with fully glazed showcases are situated on the ground floor as well as the service facilities of the building. The courtyard area has been adapted for parking.

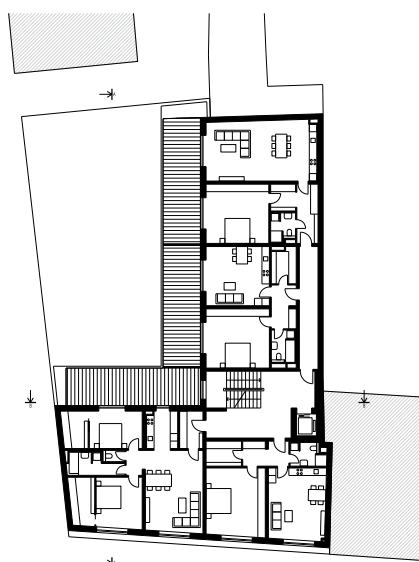

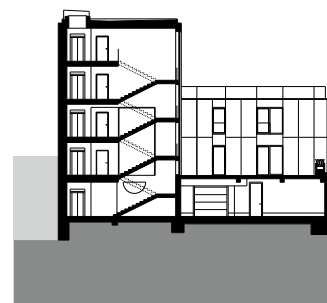
Půdorys 1. NP

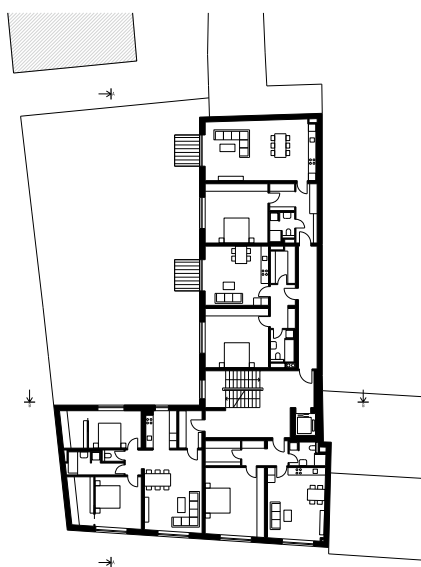
Půdorys 2. NP

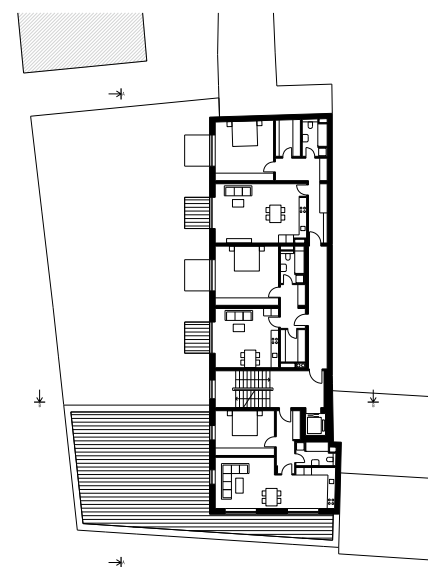
Řezy

Půdorys 3. NP

Půdorys 4. NP

BYTOVÝ DŮM PROSTĚJOV 03
APARTMENTS HOUSE PROSTĚJOV 03

Místo stavby / Building location:

Žeranovská 14, Prostějov

Investor: ONE V s.r.o.

Autoři / Architects: knesl kynčl architekti

– Jiří Knesl, Jakub Kynčl, Tomáš Pavlíček

Spolupráce / Cooperation: Martin Trčka

(autorský dozor), Miroslav Šubrt, Pavel

Hladík, Jitka Špondrová, Jiří Hájek,

Zbyněk Remeš, Pavel Dočekal,

Vít Neberfůhr, Kateřina Míčová Polesná

Zastavěná plocha / Built-up area: 696 m²

Užitná plocha / Usable area: 1566 m²

Obestavěný prostor / Enclosed volume:

7260 m³

Plocha pozemku / Plot area: 790 m²

Projekt / Design phase: 2013–16

Realizace / Implementation: 2016–2017

Foto / Photo: Radek Bruneký

MARTIN STRAKOŠ

Pragmatismus v architektuře

Nájemní domy představují část bytového fondu, která má konkurenci v často preferovaných vlastnických představách o bydlení nižších a středních vrstev obyvatelstva. Nestojí za tím pouze neoblíbená představa závislosti na „panu domácím“. Jsou s tím spojeny i problémy investiční, širší absence státní podpory obecní výstavby a sociálního bydlení i představ a vzdělání. Proto překvapí, když soukromý investor dá ve středomoravském Prostějově hned dvakrát postavit bytový dům a v obou případech svěří projekt architektonické kanceláři. Zatímco v prvním případě se jednalo o dům s byty na prodej v řadové zástavbě rušné Olomoucké ulice, podruhé se jedná o loni dokončený dům s obchodními jednotkami v parteru a s byty k pronájmu ve vyšších podlažích. To byl v 19. a v 1. polovině 20. století velmi rozšířený typ zástavby, příznačný pro historická jádra měst a jejich bezprostřední okolí.

Nyní jsou takové domy spíše ojedinělým příspěvkem k dotváření tradičních uličních prostor, a to buď v minulosti nedokončených, nebo různě narušených a nyní scelovaných novou výstavbou. Prostějov má z odstupů podobu typického postkomunistického a postindustriálního města, nesoucího stopy několika fází rychlé a někdy nevybíravé modernizace v rámci industrializace a urbanizace od 19. století až po naši dobu. Moderní fázi růstu Prostějova utvářely vlivy související se zdejší zemědělskou a průmyslovou produkcí. S tím se pojily také ambice největšího města s českou radnicí na Moravě. Vrcholná etapa místní architektonické kultury souvisela s meziválečnou dobou a s vynikajícími příklady funkcionalistické architektury. Následovaly změny válečné a poválečné, nástup kolektivismu, komunistický převrat, radikální politické, majetkové a hospodářské změny, s tím související asanace maloměstské zástavby a její nahrazování cihelnými a panelovými bytovými domy nebo sídlištními celky.

Tyto procesy zanechaly v ulicích Prostějova nejen ukázkové příklady dobové stavební a někdy i architektonické produkce (např. kino Metro 70), ale také mnohé disproporce a degradace v podobě zbořeníšť, volných parcel a různých průrazů. Výsledkem jsou kolize, pocit disharmonie a chaosu, vítězství dopravního inženýrství nad městským prostorem. Mimochodem na území mezi Žeranovskou ulicí, Vodní a uličkou zvanou Podjezd najdeme jak ukázkový příklad nedokončených urbanistických záměrů meziválečné doby, tak i urbanistický chaos propojující nedávnou minulost se současností. Přitom jen pár set metrů odtud se Prostějov návštěvníkům ukazuje jako tradiční střeoevropské město s centrálním Masarykovým náměstím, monumentální radnicí od Karla Huga Kepky a neďalekým Národním domem od Jana Kotěry.

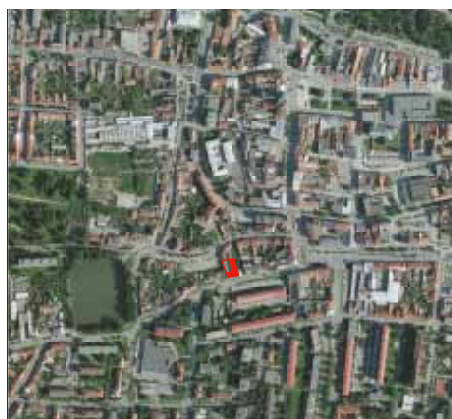
Záměr postavit bytový dům s obchodním parterem tedy obsadil prostor, který lze označit termínem periferie, byl v úzkém kontaktu s centrem města. Jižní strana ulice padla za obětí asanaci. Novostavba tak vyplnila část severní fronty Žeranovské ulice, zastavěné řadovým způsobem, čímž posloužila k utváření městského charakteru dané uliční stěny. Dům přitom na východní straně sousedí svým třípodlažním uličním křídlem s přízemním rodinným domkem, takže jeho vysoká štítová zeď, orientovaná k východu, vytváří novou bariéru, typickou právě pro maloměstskou řadovou zástavbu. Právě místo zmíněného domku se připravuje rozšíření domu, což umožní přetvořit nyní slepou východní fasádu dvorního křídla. Je to výsledek na jedné straně harmonizační strategie, na druhé straně pragmatického přístupu k naplnění zadání s využitím tradičních principů koridorové uliční zástavby.

Do ulice se nový dům obrací průčelím s parterem a výraznými okny. V parteru to jsou jednak dva postranní obchody, které uvozují vjezd do dvora, uzavřený vraty,

a prosklený vstup do vestibulu. Černá barva rámečků, ploch a barva zasklení dávají parteru jednotný výraz, potlačující akcent průjezdu ve prospěch obchodních jednotek, takže vstup i vjezd jsou pro běžného chodce do jisté míry neviditelné, byť právě ve vestibulu se nachází jeden z prostorových akcentů budovy. Teprve vyšší části domovního průčelí se vepisují do ulice rozměrnými okny, tvořenými částmi s francouzskými výplněmi a sousedními obdélnými plochami zasklení. Okna vystupují z mírně přesazených parapetů, původně zamýšlených jako žardiniéry pro pěstování rostlin. Uvedený prvek však byl nakonec vypuštěn a je otázkou, zda jediný aspekt hrála cenová politika, nebo estetické působení střídání domu bez ozdob, o které se zdejší společnost ani neumí starat. Podobně i barevnost domu doznala změny směrem k nenápadnosti a střídmosti. Namísto dřevěných panelů u dvorního křídla se všude uplatnila provětrávaná fasáda z antracitových a mírně šedých desek. Po půl roce od dokončení domu působí fasáda, jako by zde dům stál již delší dobu, neboť prašnost prostředí je poměrně značná.

Z odstupů dům působí svým řešením jako stavba, odvozená z nájemních domů meziválečné doby, i když jeho hmotové i dispoziční řešení odráží dnešní tendence developerské výstavby, tedy především důraz na jednotné pojetí bytů 2 a 3+kk, přičemž původní koncepce domu s bydlením pro seniory byla v průběhu prací změněna na nájemní bydlení rodinného typu. Zatímco uliční část má obě průčelí – tedy uliční i dvorní – využitě k prosvětlení domu, příčné křídlo se obrací svým západním průčelím pouze do dvora, což do značné míry limitovalo orientaci bytů. V budoucnu by však měla i východní fasáda dvorního křídla doznat změny.

Vnitřní uspořádání je lapidární. Vestibul v přízemí uličního křídla představuje jakési srdce domu. Tímto prostorem se budova

Situace – širší vztahy

otevřít a představuje příchod. Z něj vede dvouramenné schodiště z betonu a s kovovou sítí do pater. Jeho jedno rameno se zrcadlí přes půlkruh v obložení stropu vestibulu, čímž vzniká motiv kruhového tvaru. Je to příznačný prvek od dob osvětských architektů 18. století po tvorbu Le Corbusiera či Luise Kahna. Samozřejmě, že v daném případě jsou velká jména jen odkazem na tradici a vzdálenou inspiraci, tak jako tomu bylo v 19. století, kdy se na fasádách zdejších domů objevovaly formy a motivy mnohem významnějších renesančních a barokních staveb. Mimochodem vestibul se zrcadlovým stropem dnes slouží obyvatelům i jako kolárna, ačkoli jednotlivé byty mají v úrovni přízemí kóje.

Autoři projektu se ve svých textech a v katalogu výstavy z roku 2013 přiklánějí ke konceptu městského projektu, tedy k přístupu, kdy architekti působí a přetvářejí dané prostředí v měřítku od detailu až po urbanistický celek. Není tedy divu, že součástí jejich prostějovského působení byla od roku 2009 práce na územním plánu města. Tento výrazný rozsah činnosti, náročný a maximalistický ve své podstatě, se projevuje v tvorbě ateliéru knesl kynčl architekti zaměřením na urbanistické plánování, stejně tak jako na projekty bytových či rodinných domů, kulturních a společenských center nebo dopravních terminálů. Vycházejí přitom z idejí neomodernismu, dbají na funkční řešení a začlenění staveb dle potřeb stavebníků a také podle zvoleného místa. Dům, který navrhli, má mít své pokračování východním směrem. A také na západní straně se předpokládá stavební aktivita podle jiného projektu, konzultovaného s autory předmětného domu. Teprve tím se definitivně zformuje jeden díl případného „městského projektu“. Výsledek tak můžeme nazvat pragmatickou architekturou ve smyslu myšlenkového pragmatismu, který hledá střídme a efektivní naplnění svého úkolu. A jak se ukazuje, má tento přístup své možnosti a limity.

LITERATURA:

CHYTIL, Miroslav. *Prostějovská architektura 1918–1948*. Prostějov: Walker reklama.

KYNČL, Jakub – MORÁVKOVÁ, Zuzana a kol. *knesl + kynčl architekti 2001–2012*. Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 2013.

ZATLOUKAL, Pavel. *Architektura 1. poloviny 20. století*. In BARTOŠ, Josef a kol. *Prostějov. Dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999, s. 203–214.